

ความจำเป็นและปัญหาในการบังคับใช้ระบบวีรชอ
เกี่ยวกับการรับขนส่งสินค้าระหว่างประเทศทางอากาศในประเทศไทย

นายสันติ สาทิพย์พงษ์

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ ภาควิชานิติศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN - 974-639-007-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**THE NEEDS AND PROBLEMS CONCERNING THE APPLICATION OF
THE WARSAW SYSTEM IN INTERNATIONAL CARRIAGE OF GOODS BY AIR IN THAILAND.**

Mr. Santi Sathippong

สถาบันวิทยบริการ
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
For the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1997

ISBN 974-639-007-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความจำเป็นและปัญหาในการบังคับใช้ระบบวอร์ซอเกี่ยวกับการรับขนส่งสินค้า
ระหว่างประเทศทางอากาศในประเทศไทย

โดย

นายสันติ สาทิพย์พงษ์

ภาควิชา

นิติศาสตร์

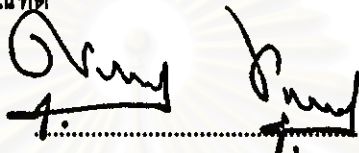
อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อรพรรณ พันธ์พัฒนา

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

ดร.สรจักร เกษมสุวรรณ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ศุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ สำเริง เมฆเกรียงไกร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อรพรรณ พันธ์พัฒนา)

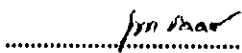
..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(ดร.สรจักร เกษมสุวรรณ)

..... กรรมการ

(นายวิจิตร วายุภัก)

..... กรรมการ

(นายชวลิต อັตถศาสตร์)

สันติ สาทิพย์พงษ์ : ความจำเป็นและปัญหาในการบังคับใช้ระบบวอร์ซอเกี่ยวกับการรับขนส่งสินค้าระหว่างประเทศทางอากาศในประเทศไทย (THE NEEDS AND PROBLEMS CONCERNING THE APPLICATION OF THE WARSAW SYSTEM IN INTERNATIONAL CARRIAGE OF GOODS BY AIR IN THAILAND) อ.ที่ปรึกษา : ผศ.อรพรรณ พันธ์พัฒนา, ดร.สรจักร เกษมสุวรรณ. 204 หน้า. ISBN 974-639-007-4

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนได้ทำการศึกษาวิจัยถึงหลักเกณฑ์แห่งกฎหมายที่ใช้บังคับเกี่ยวกับเอกสารการรับขนส่งและความรับผิดชอบของผู้ขนส่งสินค้าระหว่างประเทศทางอากาศโดยทำการศึกษาเปรียบเทียบถึงความสอดคล้องแห่งบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยกับหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในระบบวอร์ซอ และความเหมาะสมในการนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับกับคดีความรับผิดชอบของผู้ขนส่งตามสัญญาขนส่งสินค้าระหว่างประเทศทางอากาศ รวมทั้งศึกษาถึงความจำเป็นในการบัญญัติกฎหมายเฉพาะขึ้นใช้บังคับกับคดีความรับผิดชอบของผู้ขนส่งตามสัญญาขนส่งสินค้าระหว่างประเทศทางอากาศ ตลอดจนแนวทางในการนำหลักเกณฑ์ระหว่างประเทศในระบบวอร์ซอเข้ามาปรับใช้กับคดีความรับผิดชอบของผู้ขนส่งตามสัญญาขนส่งสินค้าระหว่างประเทศทางอากาศที่ได้นำเสนอขึ้นสู่การพิจารณาของศาลไทย

ผลการวิจัยพบว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะรับขนส่งซึ่งเป็นกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบของผู้ขนส่งสินค้าระหว่างประเทศทางอากาศที่ศาลไทยได้นำมาปรับใช้กับคดีอยู่ในปัจจุบันนั้น ไม่เหมาะสมกับแนวปฏิบัติในการรับขนส่งสินค้าระหว่างประเทศทางอากาศของสายการบินต่าง ๆ รวมทั้งสายการบินแห่งชาติที่กำหนดของไทย และไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศและแนวปฏิบัติทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ขนส่งในระบบกฎหมายของประเทศส่วนใหญ่ในโลกที่อาศัยหลักการการรับผิดในระบบวอร์ซอเป็นฐาน ดังนั้น จึงควรนำหลักกฎหมายระหว่างประเทศ (ระบบวอร์ซอ) เข้ามาปรับใช้ในประเทศไทย แต่เนื่องจากอนุสัญญาวอร์ซอและพิธีสารฉบับต่าง ๆ ยังอยู่ในสภาพสับสนและยังต้องมีการปรับเปลี่ยนให้เป็นเอกภาพมากขึ้น ประเทศไทยจึงควรนำเอาหลักการเบื้องต้นของระบบวอร์ซอมาปรับใช้โดยยังไม่จำเป็นต้องเข้าเป็นภาคีในระบบวอร์ซอ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา .....
สาขาวิชา .....
ปีการศึกษา .....

ลายมือชื่อนิสิต .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

C770686: MAJOR LAW

KEY WORD: CARRIAGE OF GOODS / LIABILITY OF AIR CARRIERS / AIR TRANSPORTATION

SANTI SATHIPPONG : THE NEEDS AND PROBLEMS CONCERNING THE APPLICATION OF THE WARSAW SYSTEM IN INTERNATIONAL CARRIAGE OF GOODS BY AIR IN THAILAND.

THESIS ADVISORS : ASST. PROF. ORABHUND PANUSPATTANA, DR.SORAJAK KASEMSUVAN.

204 pp. ISBN 974-639-007-4

This thesis examines and focuses on the rules of laws governing documents and cases of liability of carriers in international carriage of good by air by comparing the principles of the Thai Civil and Commercial Code and those stipulated in the Warsaw System. This thesis also examines the appropriateness of applying the existing Thai Civil and Commercial Code in liability cases of international air carriers in the Thai court. The writer has emphasised the need to enact special law to govern the liability of international air cargo carrier cases by incorporating the principles laid down in the Warsaw System so that the court is enable to decide such cases more consistently with international standard.

The writer concluded that the Thai Civil and Commercial Code concerning carriage of goods, which is the law that the Thai court finds applicable to liability of international air cargo carrier cases, is inappropriate and inconsistent with the existing international air cargo carriage practise, international law (Warsaw System) and legal practise concerning air carriers' liability in the legal systems of majority countries in the world. Therefore, it is necessary to introduce the Warsaw principles of liability into the Thai legal system in order to ensure that international air cargo liability cases that are before the Thai Court would be decided along the similar line with international standard. But in so doing, since the Warsaw Convention and its related instruments are undergoing a great deal of revision for better unification, Thailand could adopt some of the principles into the Thai law without becoming Party to the Warsaw Convention and its instruments.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา.....นิติศาสตร์.....

สาขาวิชา.....นิติศาสตร์.....

ปีการศึกษา.....

ลายมือชื่อนิติ.....[Signature].....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....[Signature].....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....[Signature].....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ ผศ.อรพรรณ พันธ์พัฒนา และ อาจารย์ ดร.สรจักร เกษมสุวรรณ เป็นอย่างสูงที่กรุณาสละเวลาและให้เกียรติเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ทั้งยังช่วยกรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็น รวมทั้งสนับสนุนด้านข้อมูลบางส่วน เพื่อประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมทั้งช่วยขัดเกลาให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอบพระคุณ อาจารย์วิจิตร วายุภูล ที่ได้ให้เกียรติเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และกรุณาสละเวลาในการชี้แนะและให้คำปรึกษาในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้โดยตลอด และขอขอบคุณ อาจารย์ชวลิต อัดดาศาสตร์ ที่ได้ให้เกียรติเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และกรุณาสละเวลาให้ให้ข้อคิดเห็นประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณ รศ.สำเรียง เมฆเกรียงไกร ที่ได้กรุณาสละเวลาและให้เกียรติเป็นประธานกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เขียนมาโดยตลอด

ขอขอบคุณสำหรับความช่วยเหลือในด้านข้อมูลจาก คุณสุวรรณ มณีดิษฐ คุณรัฐ พักเกาะ และคุณวิจารณ์ พูนสมบัติเลิศ (บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)) คุณพลวิทย์ ทิรัญวัฒน์ศิริ และคุณสมมนานฎ เมธีกุล (กรมการbinพาณิชย์) คุณสุรพันธ์ ทิมกระจ่าง (บริษัทที่ปรึกษากฎหมายสากล จำกัด) คุณลัดดา เกียรติทองขจร และน้อง ๆ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีส่วนช่วยในการค้นหาเอกสารข้อมูลประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

อย่างไรก็ตาม วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงสำเร็จลงมิได้หากมิได้รับความกรุณาจาก ร.ศ.ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย และอาจารย์วีระศักดิ์ โควสุรัตน์ ซึ่งผู้เขียนขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

เหนือสิ่งอื่นใด คือ ความรัก และกำลังใจจาก “พ่อแม่” อันเป็นกำลังใจที่สำคัญในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

นายสันติ สาทิพย์พงษ์

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช

บทนำ

- ความเป็นมาความสำคัญของปัญหา.....	1
- สมมุติฐาน.....	4
- วัตถุประสงค์ของการทำวิจัย.....	4
- วิธีกรวิจัย และขอบเขตในการวิจัย.....	4
- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5

บทที่ 1 การขนส่งทางอากาศและกฎหมายที่ใช้บังคับเกี่ยวกับการรับขนระหว่างประเทศทางอากาศ

1.1 ความสำคัญของการขนส่งทางอากาศ.....	6
1.2 แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศทางอากาศ.....	11
1.3 วิวัฒนาการของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดของผู้ขนส่งระหว่างประเทศทางอากาศ.....	16

บทที่ 2 โครงสร้างความรับผิดของผู้ขนส่งสินค้าระหว่างประเทศทางอากาศในระบบบอร์ซอ

2.1 แนวคิดพื้นฐานในการกำหนดมาตรฐานความรับผิดของผู้ขนส่งระหว่างประเทศทางอากาศในระบบบอร์ซอ.....	29
2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างอนุสัญญาและพิธีสารฉบับต่าง ๆ ในระบบบอร์ซอ.....	31
2.3 ขอบเขตแห่งการบังคับใช้ระบบบอร์ซอ.....	32
2.3.1 การขนส่งทางอากาศที่อยู่ภายใต้บังคับแห่งระบบบอร์ซอ.....	32
2.3.2 ผู้ขนส่งทางอากาศที่อยู่ภายใต้บังคับแห่งระบบบอร์ซอ.....	35
2.4 สัญญารับขนสินค้าระหว่างประเทศทางอากาศ.....	39
2.5 เอกสารการรับขนสินค้าระหว่างประเทศทางอากาศในระบบบอร์ซอ.....	40
2.5.1 ประเภทและลักษณะของเอกสารการรับขนสินค้า.....	40

2.5.2 ผลกระทบต่อความรับผิดชอบของผู้ขนส่งในกรณีที่เกิดการรับขนส่งสินค้า ไม่ปรากฏหรือไม่สมบูรณ์.....	48
2.6 ความรับผิดชอบของผู้ขนส่งสินค้าระหว่างประเทศทางอากาศในระบบบอร์ซอ.....	52
2.6.1 ลักษณะแห่งความรับผิดชอบของผู้ขนส่งสินค้า.....	52
2.6.2 ขอบเขตแห่งความรับผิดชอบของผู้ขนส่งสินค้า.....	53
2.6.2.1 หลักความรับผิดชอบของผู้ขนส่งสินค้า.....	53
2.6.2.2 เหตุแห่งความรับผิดชอบของผู้ขนส่งสินค้า.....	55
2.6.2.3 การยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ขนส่งสินค้า.....	60
2.6.2.4 การจำกัดความรับผิดชอบของผู้ขนส่งสินค้า.....	67
2.6.2.5 กรณีที่ผู้ขนส่งสินค้าต้องรับผิดชอบโดยไม่จำกัดจำนวน.....	71
2.6.3 ความรับผิดชอบของผู้ขนส่งในกรณีรับขนส่งสินค้าลักษณะพิเศษ.....	77
2.6.4 ความรับผิดชอบเพื่อความปลอดภัยอันเกิดขึ้นจากการกระทำ ของบุคคลอื่น.....	77
2.6.4.1 ความรับผิดชอบเพื่อการกระทำของผู้ขนส่งอื่น หรือบุคคลอื่นซึ่ง ผู้ขนส่งได้มอบหมายให้เป็นผู้ปฏิบัติการขนส่งแทน.....	77
2.6.4.2 ความรับผิดชอบเพื่อการกระทำของผู้ขนส่งอื่นในกรณีการขนส่ง หลายคนหลายทอด.....	78
2.7 ปัญหาในการบังคับใช้ระบบบอร์ซอกับการขนส่งระหว่างประเทศทางอากาศ.....	81

บทที่ 3 โครงสร้างความรับผิดชอบของผู้ขนส่งสินค้าระหว่างประเทศทางอากาศภายใต้ระบบ กฎหมายไทย

3.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องและแนวปฏิบัติของศาลไทยในการเลือกใช้กฎหมายบังคับ กับความรับผิดชอบของผู้ขนส่งตามสัญญาขนส่งสินค้าระหว่างประเทศทางอากาศ.....	93
3.1.1 กฎหมายไทยที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ ทางอากาศ.....	93
3.1.2 แนวปฏิบัติของศาลไทยในการเลือกใช้กฎหมายบังคับกับความรับผิดชอบของ ผู้ขนส่งสินค้าระหว่างประเทศทางอากาศ.....	100
3.2 ขอบเขตแห่งการบังคับใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะรับขนส่ง.....	106
3.2.1 การรับขนส่งสินค้าที่อยู่ภายใต้บังคับแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะรับขนส่ง.....	106

3.2.2 ผู้ขนส่งที่อยู่ภายใต้บังคับแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ รับชน.....	107
3.3 สัญญารับขนส่งสินค้าระหว่างประเทศทางอากาศ.....	109
3.4 เอกสารการรับขนส่งสินค้าระหว่างประเทศทางอากาศตามกฎหมายไทย.....	111
3.4.1 ประเภทและลักษณะของเอกสารการรับขนส่งสินค้า.....	111
3.4.2 ผลกระทบต่อความรับผิดของผู้ขนส่งในกรณีที่เอกสารการรับขนส่งสินค้า ไม่ปรากฏหรือไม่สมบูรณ์.....	113
3.5 ความรับผิดของผู้ขนส่งตามสัญญารับขนส่งสินค้าระหว่างประเทศทางอากาศ ภายใต้กฎหมายไทย.....	116
3.5.1 ลักษณะแห่งความรับผิดของผู้ขนส่งสินค้า.....	116
3.5.2 ขอบเขตแห่งความรับผิดของผู้ขนส่งสินค้า.....	118
3.5.2.1 หลักความรับผิดของผู้ขนส่งสินค้า.....	118
3.5.2.2 เหตุแห่งความรับผิดของผู้ขนส่งสินค้า.....	119
3.5.2.3 การยกเว้นความรับผิดของผู้ขนส่งสินค้า.....	122
3.5.2.4 การจำกัดความรับผิดของผู้ขนส่งสินค้า.....	126
3.5.2.5 กรณีที่ผู้ขนส่งสินค้าต้องรับผิดโดยไม่จำกัดจำนวน.....	131
3.5.3 ความรับผิดของผู้ขนส่งในกรณีรับขนส่งสินค้าลักษณะพิเศษ.....	132
3.5.3.1 ความรับผิดของผู้ขนส่งในกรณีรับขนส่งสินค้าอันตราย.....	132
3.5.3.2 ความรับผิดของผู้ขนส่งในกรณีรับขนส่งสินค้ามีค่า.....	134
3.5.4 ความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคลอื่น.....	135
3.5.4.1 ความรับผิดเพื่อการกระทำของผู้ขนส่งอื่น หรือบุคคลอื่นซึ่ง ผู้ขนส่งได้มอบหมายให้เป็นผู้ปฏิบัติการขนส่งแทน.....	135
3.5.4.2 ความรับผิดเพื่อการกระทำของผู้ขนส่งอื่นในกรณีการขนส่ง หลายคนหลายทอด.....	138

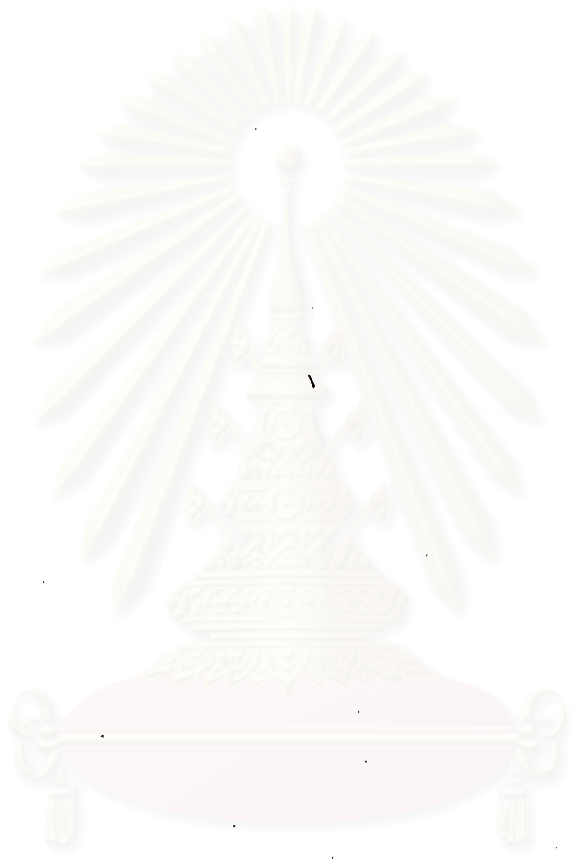
บทที่ 4 วิเคราะห์เปรียบเทียบบทบัญญัติแห่งกฎหมายไทยกับระบบวอร์ซอ

4.1 การบังคับใช้กฎหมายกับคดีความรับผิดของผู้ขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ ทางอากาศในระบบกฎหมายไทย.....	146
4.1.1 ลักษณะแห่งกฎหมายที่จะนำมาบังคับใช้กับคดีความรับผิดของผู้ขนส่ง สินค้าระหว่างประเทศทางอากาศ.....	146

4.1.2 ความเหมาะสมของบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่นำมาบังคับใช้กับคดี	
ความรับผิดของผู้ขนส่งสินค้าระหว่างประเทศทางอากาศ.....	150
4.1.3 การนำหลักเกณฑ์ว่าด้วยความรับผิดของผู้ขนส่งทางอากาศของต่างประเทศ	
หรืออนุสัญญาระหว่างประเทศเข้ามาปรับใช้กับคดีความรับผิดของ	
ผู้ขนส่งสินค้าระหว่างประเทศทางอากาศ.....	153
4.2 หลักเกณฑ์ว่าด้วยเอกสารการรับขนส่งสินค้าและความรับผิดของผู้ขนส่งตาม	
สัญญาขนส่งสินค้าระหว่างประเทศทางอากาศ.....	158
4.2.1 เอกสารการรับขนส่งสินค้าระหว่างประเทศทางอากาศ.....	158
4.2.1.1 ประเภทและลักษณะของเอกสารการรับขนส่งสินค้า	
ระหว่างประเทศทางอากาศ.....	158
4.2.1.2 ผลกระทบต่อความรับผิดของผู้ขนส่งในกรณีเอกสารการรับขนส่ง	
สินค้าไม่ปรากฏหรือไม่สมบูรณ์.....	164
4.2.2 ความรับผิดของผู้ขนส่งตามสัญญาขนส่งสินค้าระหว่างประเทศทางอากาศ.....	166
4.2.2.1 ลักษณะแห่งความรับผิดของผู้ขนส่งสินค้า.....	166
4.2.2.2 ขอบเขตแห่งความรับผิดของผู้ขนส่งสินค้า.....	168
4.2.2.2.1 หลักความรับผิดของผู้ขนส่งสินค้า.....	168
4.2.2.2.2 เหตุแห่งความรับผิดของผู้ขนส่งสินค้า.....	171
4.2.2.2.3 การยกเว้นความรับผิดของผู้ขนส่งสินค้า.....	173
4.2.2.2.4 การจำกัดความรับผิดของผู้ขนส่งสินค้า.....	175
4.2.2.2.5 กรณีที่ผู้ขนส่งต้องรับผิดโดยไม่จำกัดจำนวน.....	179
4.2.2.3 ความรับผิดของผู้ขนส่งในกรณีรับขนส่งสินค้าลักษณะพิเศษ.....	180
4.2.2.3.1 ความรับผิดของผู้ขนส่งในกรณีรับขนส่งสินค้า	
อันตราย.....	181
4.2.2.3.2 ความรับผิดของผู้ขนส่งในกรณีรับขนส่งสินค้ามีค่า.....	182
4.2.2.4 ความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากการกระทำ	
ของบุคคลอื่น.....	184
4.2.2.4.1 ความรับผิดเพื่อการกระทำของผู้ขนส่งอื่น หรือ	
บุคคลอื่นซึ่งผู้ขนส่งได้มอบหมายให้เป็นผู้ปฏิบัติ	
การขนส่งแทน.....	184
4.2.2.4.2 ความรับผิดเพื่อการกระทำของผู้ขนส่งอื่นในกรณี	
การขนส่งหลายคนหลายทอด.....	186

บทที่ 5 บทสรุป

5.1 บทสรุป.....	189
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	193
รายการอ้างอิง.....	198
ประวัติผู้เขียน.....	204

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย